

Det var ikke Vidkun Quisling som i sitt møte med Hitler i Berlin i desember 1939 «overtalte» den tyske føreren til å okkupere Norge. Hitler var på det tidspunkt allerede langt inne på tanken om å overfalle Norge, og når han tok imot Quisling, var det for å se hvorledes en norsk major og tidligere forsvarsminister kunne passe inn i de tyske planene.

av IVAR JOHANSEN, NTB

Det viste seg at han ikke passet, og det strategiske overfallet ble gjennomført uten Quislings medvirkning.

Dette skriver professor Magne Skodvin i et nytt kapittel i sin historie om krigen og okkupasjonen, i forbindelse med at Det norske samlaget utgir et tredje opplag av denne boken som ble presentert ifjor. Nyutgaven er i pocketbok-format og er kalt «Norsk historie 1939-45». Den blir av forlaget presentert som en studieutgave. I tillegg til det nye kapitlet er boken supplert med fyldige fotnoter og en omfattende kommentert kildeoversikt.

I nyutgaven gir professor Skodvin en vurdering av Quislings rolle under krigen, og tegner et bilde av ham som menneske og politiker som går rett inn i dagens Quisling-debatt. Det er vurderinger som på flere punkter avviker fra dem som Hans Fr. Dahl har gitt i sin nye Quisling-biografi.

Intelligens på topp
Quisling var en forkynner, og

Quisling var en forkynner, og ingen politisk håndverker, skriver Skodvin. Han ville ha nådd langt opp på listen over de fremste i Norge for alle tider, dersom man med intelligens tenker på stor og mangslungen lærdom, formell utdanning på toppnivå og en nær sagt altetende kunnskapstrang. Men «dersom ein legg større vekt på evna til å møte skiftande utfordringar, til å mobilisera kunnskap, innsikt og innføring, summen av alle sine ressursar, for å analysera og handla formålstenleg i nye og uvanlege situasjonar, så var Quisling temmeleg hjelpelaus,» skriver Skodvin.

Quisling — intelligent, men hjelpeløs

ingen politisk håndverker, skriver Skodvin. Han ville ha nådd langt opp på listen over de fremste i Norge for alle tider, dersom man med intelligens tenker på stor og mangslungen lærdom, formell utdanning på toppnivå og en nær sagt altetende kunnskaps-

trang. Men «dersom ein legg større vekt på evna til å møte skiftande utfordringar, til å mobilisera kunnskap, innsikt og innføring, summen av alle sine ressursar, for å analysera og handla formålstenleg i nye og uvanlege situasjonar, så var Quisling tem-

meleg hjelpelaus,» skriver Skodvin.

I spillet mot den tyske rikskommissæren, Josef Terboven, kom Quisling alltid til kort, selv om han hadde sine tyske medspillere. Takket være støtte fra dem fikk han forpurret Terbovens

plan om et riksråd sommeren 1940, bestående av samarbeidsvillige nordmenn utenfor Nasjonal Samling.

Men den nyordningen som Terboven introduserte i september 1940, med de «kommissariske statsrådene», var ingen seier for Quisling, men Terbovens alternative løsning, hevder Skodvin. Terboven var hele tiden den som hadde ledelsen og kontrollen i det okkuperte Norge. For ham var den norske føreren stort sett bare «bikkja i bakken».

Kompromissløs

Når Skodvin ikke vil betegne Quisling som en habil politiker, peker han blant annet på at han ikke var i stand til å utnytte den sterke undertonen av anti-parlamentarisme som gjorde seg gjeldende også i Norge i 1930-årene. Han gjorde heller ikke tegn til å utnytte den alvorlige politiske tilpassningstendensen i det norske politiske miljøet sommeren 1940. Også den ble for Quisling en fiende som måtte omstøtes utenfra.

Quisling var aldri innstilt på eller i stand til å finne kompromisser. For ham var demokratiet og «systempolitikken» en rotteskap som måtte falle, samfunnsautoritet og politisk førerskap var et slags kommandoforhold. Skodvin uttrykker det slik: «Førrsprinsippet hadde ikkje bruk for fleirtal for å slå igjennom, det var maktovertakinga som i tur og orden skulle disiplinera folk inn i eit fleirtal.»